

In memoriam red. prof. dr. Branki Čagran (1961–2019)

Mnogo prezgodaj, sredi ustvarjalnega dela, se je od nas aprila lani poslovila doktorica Branka Čagran, redna profesorica za pedagoško metodologijo na Pedagoški in Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru.

Dr. Branka Čagran se je rodila 30. marca 1961 v Veličanah v občini Ormož. Po končani pedagoški gimnaziji v Mariboru se je vpisala na Pedagoško akademijo v Mariboru, smer razredni pouk, in diplomirala 30. septembra 1982. Študij je nato nadaljevala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani na Oddelku za pedagogiko, kjer je spomladi 1985 diplomirala in pridobila naziv profesorica pedagogike. Svojo profesionalno pot je nadgradila najprej z magistrskim in nato še doktorskim študijem. Doktorsko disertacijo

pod mentorstvom red. prof. dr. Janeza Sagadina z naslovom *Raziskovalno razvijanje sodobnejših oblik načrtovanja, posredovanja, izvrševanja in preverjanja domačih nalog v osnovni šoli* je zagovarjala 3. julija 1992 in pridobila naziv doktorica znanosti.

V okviru svojega 34-letnega poklicnega udejstvovanja si je pridobila bogate izkušnje na različnih področjih vzgoje in izobraževanja. Bila je učiteljica razrednega pouka, šolska pedagoginja na osnovni in srednji šoli, svetovalka na Svetovalnem centru za otroke in mladostnike Maribor, visokošolska sodelavka in nato visokošolska učiteljica na Univerzi v Mariboru. Njena akademska kariera ni bila nekaj samoumevnega, nekaj, kar bi izhajalo iz njene ambicioznosti ali družinske zaveze, temveč je rezultat njene osebne odgovornosti in delavnosti. V svoji prvi službi je delala to, za kar se je izsolala in v čemer je zares uživala. Kot šolska svetovalka je lahko izživela svoj naravni pedagoški čut, željo po neposrednem stiku s šolsko prakso in otroki, potrebo po razdajanju. Toda njena nadarjenost, želja po novem znanju, delovna vnema so bile lastnosti, zaradi katerih je bila dobrodošla v katerem koli delovnem okolju in te lastnosti so bile prepoznane tudi na takratni Pedagoški fakulteti. Težko se je odločila za akademsko kariero, toda ko se danes ozremo na prehojeno pot in sled, ki jo je zapustila, smo lahko za njeno odločitev neskončno hvaležni.

Osrednje področje njenega profesionalnega delovanja je bila pedagoška metodologija. V letih službovanja na Pedagoški in Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru je generacije študentov opremila s trdnim in zanesljivim metodološkim znanjem, ob njeni predavateljski prisotnosti pa so lahko zaslutili, kaj so znanstvena predanost, delovna disciplina in etična zaveza. Bila je iskana mentorica in somentorica zaključnih del. Še posebej viden je njen angažma pri doktorskem študiju, saj skorajda ni doktorske disertacije na Pedagoški fakulteti in na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, ki je ne bi strokovno pregledala

dr. Branka Čagran. Kot rezultat njene nenehne skrbi za kakovostno delo s študenti velja omeniti študijsko gradivo za študente dodiplomskega in podiplomskega študija. To so *Priročnik za izdelavo diplomskih del* z več izpopolnjenimi izdajami, *E-priročnik za delo s programom SPSS in statističnimi metodami za pedagoge* ter visokošolski učbenik *Univariatna in multivariatna analiza podatkov* za študente podiplomskega študija.

Redna profesorica doktorica Branka Čagran je bila izjemna raziskovalka. Objavila je 93 izvirnih znanstvenih člankov in osem preglednih, dve monografski publikaciji, številna poglavja v monografijah. Njena bibliografija obsega 529 enot. Njeno raziskovanje je temeljilo na kompleksnem metodološkem pristopu. Vedno si je prizadevala za mnogostransko opredelitev dejavnikov vplivanja in kriterijev (učinkov) ter metodološko širino, ki se je kazala v rabi raznovrstnih strukturiranih in nestrukturiranih instrumentov, uni- in multivariatnih statističnih analiz, kvalitativnih analiz ter v smotrnem povezovanju paradigme kavzalne razlage in paradigme razumevanja. V znanstvenoraziskovalnih delih se kažejo njena metodološka ustvarjalnost in sposobnost konciznega, strukturiranega proučevanja zakonitosti vzgojno-izobraževalne prakse ter težnja po odkrivanju praktične pomembnosti pridobljenih empiričnih izsledkov z vidika razvoja pedagoške teorije in prakse. Posvečala se je raziskovanju domačih šolskih obveznosti učencev, poučevanju tujih jezikov v nižjih razredih osnovne šole, poučevanju nejezikovnih predmetov v tujem jeziku, evalvaciji vpeljave devetletne osnovne šole, vprašanjem diferenciacije in individualizacije ter integraciji/inkluziji učencev s posebnimi potrebami. Poudariti je treba znanstveno monografijo *Eksperimentalna študija primera pri pouku spoznavanja okolja*, ki jo je objavila v soavtorstvu. V njej so podrobno, pregledno in sistematično predstavljene vsebinsko-metodološke značilnosti eksperimenta, kar daje raziskovalcem bogato podlago za nadaljnje raziskovanje. Monografija pa še sporoča, da je posodabljanje pedagoške prakse najbolj upravičeno, če inoviranje in raziskovanje potekata sočasno.

Njena bibliografija in znanstveni opus sta impresivna ter jo umeščata med najbolj plodne in kakovostne raziskovalce na področju vzgoje in izobraževanja v Sloveniji. Toda najbolj neprecenljivo je vendarle to, da je dr. Branka Čagran s svojim ogromnim znanjem tri desetletja sooblikovala in usmerjala kakovost pedagoškega empiričnega raziskovanja v Mariboru. Njeno znanje in njeno delo pa se ni ohranilo le v člankih, kjer je podpisana kot avtorica in soavtorica, temveč tudi v desetinah vseh tistih člankov, kjer je Branka kolegicam in kolegom, prijateljem in znancem nesebično svetovala in pomagala pri objavah. In ko vsem tem dodamo še nepregledno množico študentov, magistrandov in doktorandov, ki so ob njeni zanesljivi podpori prišli do svojih diplom in nazivov, potem lahko dojamemo, kako dragoceno sodelavko smo izgubili.

Kot predstojnica Oddelka za temeljne pedagoške predmete na Pedagoški fakulteti je dr. Branka Čagran z velikim občutkom za svoje sodelavce neprecenljivo prispevala k razvoju tega oddelka, krepitvi dobrih medosebnih odnosov med člani oddelka ter k vzpostavitvi študijskega programa Inkluzija v vzgoji in izobraževanju.

Ko tako poskušamo orisati obseg in pomen njenega dela, pa se pred nami izrisuje tudi podoba tihe, zadržane, skromne kolegice, ki je vztrajno zavračala vsak predlog, da jo sodelavke in sodelavci predlagamo za državno priznanje na področju vzgoje in izobraževanja. Niti najmanjšega dvoma ni, da bi si dr. Branka Čagran takšno priznanje zaslužila. Ostane nam le spoznanje, da je bila ta skromnost odsev njene osebnosti. Spoštovana kolegica pač ni iskala pozornosti in potrditve za svoje delo, ker je njeno delo govorilo samo zase.

Njena tiha prisotnost je bila blagodejna. Vsakdanji tok službenega življenja je v medosebne odnose vedno prinašal tudi napetosti, iskanje zavezništev, opravljanje. Le kolegici dr. Branki Čagran je v vseh teh letih uspelo obdržati zdravo distanco do naših malih svetov. Ne, to ni bil izraz vzvišenosti ali nedostopnosti – to je bil zgolj najočitnejši izraz njene modrosti, plemenite drže in človeške naklonjenosti do sodelavcev. Bila je vzor strokovne odličnosti in osebne veličine. Od nje smo se lahko nenehno učili, a žal premalo naučili.

*Red. prof. dr. Milena Ivanuš Grmek,
Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta,
in
red. prof. dr. Edvard Protner,
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta*